

som enl. Eusebios' biografi över Konstantin den store bredvid korsets bild visade sig på klar himmel för Konstantin och hela hans här före den avgörande striden med Maxentius (312). A. G-w.

Inhonnett, ohederlig, opassande.

Inhumän, ohyfsad, fränstötande, grym.

Inhyses el. **Inhysesfolk**, av gammalt benämning på personer, som varken ha del i bys ägor eller äro i annans tjänst utan innebo hos andra eller ha sin bostad på andras ägor. Till i. fördes också stadsinvånare, som icke voro egna borgare el. husägare och ej heller i annans tjänst. Under 1500- och 1600-talet sökte man tvinga i. att taga tjänst eller upptaga ödeshemman; särskilt var självskriivenhet till krigstjänst medlet att motverka lusten att sätta sig inhyses. Småningom har lagstiftningen kommit därhän, att man icke av någon för laga försvar fordrar antagande av tjänst, blott han »är känd såsom den där ärligen sig försörjer» (1846). Jordägare må nu ock fritt upplåta bostad på sina ägor eller plats därtill åt i. I äldre tid ålåg det i. att vid behov fullgöra dagsverken; numera beror sådant uteslutande på avtal. K. H. B.*

I. N. L., i inskrifter m. m. förk. för lat. *in nomine Iesu*, i Jesu namn.

In infinitum, lat., i oändlighet..

Initiäl (lat. *initialis*, av *initium*, början), begynnelsebokstav (t. ex. i ett namn); den genom särskild storlek eller ornamentalt utsmyckning framhävda första bokstaven (a n f a n g el. a n f a n g s b o k s t a v) i en tryckt el. skriven text el. i underavdelning av en sådan. — Förstorade och ornamentalt behandlade i. började nyttjas under medeltidens äldsta skede och utgjorde en av rötterna till det medeltida bokmåleriet. Både i äldre och nyare boktryck ha i. också nyttjats; i de tidigaste tryckta böckerna voro de i regel handmålade och ornerade på samma sätt som de samtida handskrifternas. Jfr Bok, sp. 689—90, Boktryckarkonst, Handskrift och Miniatur samt bilder till dessa artiklar. H. W-n.

Initialsprängämnen. För att ett sprängämne skall explodera fordras, att explosionen på något sätt inledes eller igångsättes. Detta kan ske på flera olika sätt, t. ex. med låga eller med ett kraftigt slag. Bäst och säkrast går det dock, som A. Nobel visade, om man initierar sprängämnet med ett häftigare exploderande ämne, initialsprängämne. Ett sådant måste utmärka sig för stor stötkänslighet och hög explosionshastighet. Urspr. nyttjades som i. alltid knallkviksilver (se d. o.). På senare tid har blyazid, PbNe, kvävevätesyrans blysalt, fått stor användning, dels på grund av att bly är billigare och lättare att erhålla än kvicksilver, dels på grund av att blyazid är betydligt kraftigare än knallkviksilver. Dessutom är blyazid okänsligt för fukt, varför det kan användas även till undervattenssprängningar. Det är dock be-

tydligt riskablare i användning än knallkviksilver; som det angriper koppar, måste det inneslutas i aluminiumhylsor. För att förstärka i:s verkan anbringas de ofta tills. m. något brisant sprängämne, ss. trotyl el. tetryl (se Tändhatt). På senare tid ha många ämnen undersökts i fråga om deras användning som i., i Sverige bl. a. olika diazoföreningar. De ha dock alla visat sig för stötkänsliga. Bland övriga i. fick blytrinitoresorcinat, C₆H(NO₂)₃O₂Pb, rätt stor användning under världskriget. I. B.

Initiationsriter (av lat. *initiäre*, börja), hos de flesta mera primitiva folk utövade magisk-religiösa handlingar, genom vilka gossarna och flickorna upptagas i samhället (manbarhetsriter). Se även Hemliga sällskap.

Initiativ (av lat. *initium*, början), första steget, uppslag; förslag. Inom det konstitutionella livet menar man med i. författningse. laginitiativ, d. v. s. befogenheten att framställa förslag till författningse. lagbeslut, för vilkas fattande samverkan av flera statsorgan kräves. I äldre tider tillkom det företrädesvis regeringsmyndigheten att framställa dylika förslag. I regel tillkommer i. numera både regering och representation. Undantag finnas dock; så har ej U. S. A:s president och ej heller den engelske monarken initiativrätt, ehuru även i dessa länder lagförslagen ofta utarbetas av regeringen och sedermera framläggas i representationen av enskild ledamot. En speciell form av initiativrätt föreligger, då viss grupp av väljarkåren äger framlägga författningse. lagförslag; i regel är i dessa fall bestämt, att förslagen skola gå till folkomröstning. Man talar då om folkinitiativ (jfr Referendum). — I Sverige utövades i äldsta tider laginitiativet av tingsmenigheterna själva men övergick småningom till konungen, som också enl. 1617 års R. F. ensam ägde att göra »framsättningar». Representationens förslag hade besvärens (petitionens) form. Först under frihetstiden tillerkändes laginitiativ såväl representationen som regeringen. Enl. 1789 års Förenings- och säkerhetsakt skulle däremot vid riksdagarna ej andra ämnen förehavas än sådana, som konungen proponerat. Enl. 1809 års författning ha både konung och riksdag initiativrätt i ärenden, för vilkas avgörande fordras samtycke av både konung och representation. (H. T-n.)

Initiära, införa i, göra bekant med. *Adj.* **Initiärerad**.

Iniö, skärgårdssocken i Abo och Björneborgs län, Finland; 56 kvkm, 821 inv. (1928), svensktalande.

Injalbert [Ågalbär], Jean Antoine, fransk skulptör (f. 1845). Har utfört statyn »Hippomene» (i Luxembourgsmuseet, ett exemplar utanför Glyptoteket i Köpenhamn), en portalgrupp i marmor i Grand palais i Paris, vaser med nymfer och satyrer m. m. G-g N.

Injektion (av lat. *inji'cere*, inkasta, inspruta), en term dels i patologien, t. ex.